

Orbán László

**Adalékok Széphalom gazdasági csődjéhez:
Kazinczy József levelei Toldy Ferenchez***

Kazinczy Ferenc utolsó éveiben már nem volt Széphalom ura. Ezt a nagyon fájdalmas ténytet Kazinczy sohasem írta meg összefüggő szövegben. Egyes leveleiben elszórt utalásokból, gazdasági és peres iratokból azonban fel-felvillanak a pénzügyi hanyatlás és összeomlás részletei. 1829-ben Kazinczy kénytelen volt arról írni, hogy: „Engem itt mindenemmel, házammal, embereimmel, földjeimmel, rétjeimmel és ingó ’s ingatlan holmimmal exequálának, ’s most mind azt arendában bírom, míg az Isten rá segít, hogy a’ pénzt letehetem.”¹

A szakirodalom előtt természetesen ismert, hogy Kazinczy „csekély birtokát kénytelen volt elzálogosítani”.² Kováts Dániel szerint később Kazinczy öccse, József váltotta vissza a birtok nagyobb részét, majd tőle annak egy részét Kazinczy Ferenc fia, Antonin vette meg.³ Ugyancsak Kováts Dániel idézte az 1842-es vármegyei iratot, amely szerint Kazinczy „lakháza is bírói foglalás útján elvétetett”.⁴

Ezek az állítások – véleményem szerint – nem kapnak kellő súlyt a Kazinczyról alkotott összképben. Talán azért, mert Kazinczy képtelen elhinni, hogy mindez megtörtént, hogy valóban és végleg

---

* A szerző az ELKH–DE Klasszikus Magyar Irodalmi Textológiai Kutatócsoport munkatársa. A dolgozat az MTA BTK Lendület Magyar Irodalom Politikai Gazdaságtana Kutatócsoport (34080 LP 2019-9/2020) kutatási programjának részeként, annak támogatásával készült.

¹ Kazinczy Ferenc Guzmics Izidornak, *KazLev*, XXI, 71.

² Kazinczy lányára, Eugéniára hivatkozva írta ezt Becske Bálint, idézi: Kováts Dániel, *„Fény s nagyvilág énnékem Széphalom”*. *A Kazinczy Ferenc emlékhely története és hatása*, Sátoraljaújhely, Kazinczy Ferenc Társaság és Feliciter Kiadó, 2009, 70.

³ Uo. 106.

⁴ Uo. 106–107.

elvesztette minden földi javát, és ezért önéletrajzi narratívája elfedi, relativizálja a veszteség jelentőségét. Kazinczy önképének szerves része, hogy ő maga sikeres gazdálkodó, és boldog birtokosa Széphalomnak, annak ellenére, hogy a körülmények és a rosszakaratú emberek igencsak megnehezítik életét: „Gyermekeim el fogják mondhatni, hogy atyjok, kit egy rossz testvér [ti. Kazinczy József – O. L.] és egy rossz sógor ’s az idő nyomorgatott, nekik még is szerze valamit.”⁵

Ezzel szemben az alább közölt három levél egyértelműen Kazinczy Ferencet okolja a gazdasági összeomlásért. Felelőtlen hitelfelvevőnek, rossz adósnak és rossz gazdálkodónak állítja be. Kazinczy Ferenc sokat szidta önéletrajzaiban és levelezésében öccsét, Józsefet, e levelek íróját. Talán éppígy elfogult Kazinczy József is, de a levelek adathozható állításai visszaigazolhatóak, az említett személyek, események többé-kevésbé ismertek a Kazinczy-kutatás előtt. Továbbá az is tény, hogy Kazinczy Ferenc alig több mint 20 év alatt a tehermentesen kézhez kapott birtokát teljes egészében elvesztette, sőt, ezenfelül is tetemes adósságot hagyott hátra – miközben öccse hasonló körülmények között sikeresen gazdálkodott.

Összességében e levelek nagy segítséget jelenthetnek Kazinczy pénzügyi-gazdasági csődjének pontosabb elbeszéléséhez, de nem kétséges, hogy további levéltári forrásfeltárás és gazdaságtörténeti kutatás szükséges e témában.

A most közölt három levelet Kazinczy József írta Toldy Ferencnek Kazinczy Ferenc halála utáni években mint az árvák ügyeinek képviselője. A levelezés fő tárgya Kazinczy írói hagyatékának megjelentetése, pontosabban az örökösöknek fizetendő jogdíj. Kazinczy József mint legidősebb férfi rokon képviselhette az árvákat. Úgy tűnik e levelekből, hogy hűen, okosan és igazságosan intézkedik. Toldy feljegyzései közt e vázlatos jellemzés található róla: „József abauji főszolgabíró. Szép könyvtára, olvasó ember, liberális, az ujtás barátja, [eszes] előadású. Ferencet gyűlölte. Vendéglátó, szépen élő, köz célokra adakozó. A legokosabb a többi közt.”⁶

---

⁵ Kazinczy Ferenc Döbrentei Gábornak, KazLev, XVII, 314.

⁶ Magyar Tudomány Akadémia Könyvtár és Információs Központ (továbbiakban: MTA KIK) RUI 4r 15, 255. (A jellemzés még néhány sorral folytatódik, de az már nem saját benyomás, hanem Kazinczy Ferenc szavainak ismétlése.)

A LEVELEK LELŐHELYE

MTA KIK M. Ir. Lev. 4r. 118.: Írók levelei egymáshoz című lelőhelyen számos Kazinczy Ferenc által írt vagy neki címzett levél, illetve Kazinczy-szöveg van, de itt található meg „a Kazinczy család Toldyhoz írt, a hagyatékkal is kapcsolatos levelei” is.⁷ Ez utóbbi csomóban kilenc Kazinczy Józseftől Toldy Ferencnek írt levél, két boríték és egy nyugta található meg, a választlevelek azonban hiányoznak. A levelek autográf tisztázott kéziratok. A csomóból három olyan levelet választottam ki, amelyek fontos információkat tartalmaznak Kazinczy Ferenc eladósodottságáról. A leveleket betűhű átírásban közlöm, a szövegkritikai jegyzetek és a legfontosabb tárgyi magyarázatok lábjegyzetbe kerültek.

1. levél

Kazinczy József Toldy Ferencnek, Alsóregmec, 1833. december 18.

[A levélkézirát első oldalán Toldy feljegyzése: „Vál[aszoltam]. 15. Jan.”]

Tekintetes Ur!

E napokban mutatta az Ángyam Kazinczy Ferenczné ditsekedve, az T. Urnak újabbi eránta való példa nélkül való Barátságát, azon hozzá küldött Levelét, melyben a Magyar Tudós Társaságnak a Bátyám Munkáji elfogadása, azoknak nyomtatattása, és Honorálása felől méltóztatott tudósítani.

Áldassék mind ezekért az Isteni Gondviselés Hálá a Magyar egész Tudós Társaságnak, Hálá és pedig Forró Hálá a tisztelt Tudós Társaság Nagy Kegyességű Elől Ülőjének,⁸ Hálá azoknak az egyes Tagoknak, akik e részben különös részt vettek, ezen tekintetnél fogva fogadja el a Tekintetes Uris mint ezen valóban nagy Jó Téteménynek, egyik főbb elő mozdítója nem csak az Ángyamnak⁹ és Gyermekének, de Nekemis szíves alázatos köszönetemet, jutalmaz-

⁷ A lelőhely részletes leírása Czifra Mariann katalógusában található meg: Czifra Mariann, *Kazinczy Ferenc levelezése a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ Kézirattárában – Katalógus*, Budapest, Argumentum, 2014, 230–237. – A családi levelek közül néhányat szintén ő ismertetett: Czifra Mariann, *Zseni a panteon kertjében – Kazinczy Eugénia pályája*. In: *Századvég*, 2013/2 (68. szám), 59–100.

⁸ Ülőjének, [Emendálva.]

⁹ Angyamnak [Emendálva.]

zák meg az Egek a Tekintetes Urnak ezen Barátságát, Kedveseiben.

Egyébb iránt minekutánna a Tekintetes Urnak a Bátyám emlékezete iránt már anyiszor bizonyított Barátsága útát nyit nekem arra, hogy én a Tekintetes Urral nyíltan szólhassak, kintelen vagyok nem csak közönségesen szólva azt mondani a Bátyám Háza népe fiantsialis álapottyokról, hogy igen rosszul hagyta a Bátyám, de nyilván megmondani hogy nem lehetett szerentsétlenebbül hagyni, mint a hogy hagyta szegény.

Temérdek Wuchereyal¹⁰ egybe kötött, a leg gondolatlanabb Lépeket tett szegény, 's mind egyikét az adott Contractusokon kívül újabb Levezéseibe¹¹ tett újabb meg esmerésével, még roszzabbá, 's talán éppen orvosolhatatlanná tette, nevelte ezen veszedelmet minden ilyen irtoztató eseteiben az a Baj is, hogy minden ilyen Fatalis Contractusokat az Ángyom is Subscribálta.

Illyen egyik Manipulatiója vólt 1821. Februariusban, azzal a Broskó Györgyel, a ki az Cholera alatt Szepes Vármegyében a Gróf Csakyak Jozságában Klucknón, mint Uradalmi Inspector a Lázadók által, Feleségével és a Nagyobb fiával kegyetlenül meg ölettetett. [E]nnek 6000. ftos Optionális Contractust adott, holott csak 2000. ft kapott, abban is kész pénzt csak 1200 ftot, egyébb iránt egynehány vég vásznat, valami gránátot, és még két aszonyi ruhát is.¹² – Ezen adosságért az Bátyám az Eperjesi Distr. Táblán perbe idéztetett, Convincáltatott,¹³ és a Distr. Tábla Assessora Tekintetes Kolosy István Ur által 1829 Junius 15^{én} minden névvel nevezhető akkor a Bátyámnak még birtokában vólt Ingatlan Birtoka, még a lakó Házát is oda értvén 9649. ftig 30. xrig exequáltatott.¹⁴ Az Exequens Bírónak interpositiójára¹⁵ Broskó az exequált minden vagyont az Capitalissának Interesse Sumájában¹⁶ a Bátyámnak Árendába adta 5. Esztendőre, de ezen Árendára ekkoráig egy xr sem fizettetett. Broskónak pedig fia, és leánya, 's veje van. A Bátyám Halála után bizonyos Fay

¹⁰ Wucherey (ném.): uzsora

¹¹ Levelézéseibett [Emendálva.]

¹² Erről részletesebben ld.: Orbán László, *Kazinczy eladósodása az 1820-as években*. In: *Studia Litteraria*, 2021/3–4, 53–70. <https://ojs.lib.unideb.hu/studia/article/view/10291>

¹³ convincál (lat.): bizonyít

¹⁴ exequál (lat.): végrehajt

¹⁵ interpositió (lat.): közbenjárás

¹⁶ az Capitalissának Interesse Sumájában: 'a tőkése kamatának összegében'

Sigmond Ur Özvegye Sellyebi Susánna, az Eperjessi Distr. Tábla előtt 6. ezer egynehány száz ftokig ismét és hasonló veszedelmes Adosság miatt Perbe idézte az Ángyomat a héten veszem a Prokátornak Eperjesről írott Levelét, mellyben azt jelenti hogy az Ángyam most Nov. 29.^{én} végső Itélettel Convincáltatott. – Itt most az Executiótól nem lehet annyiban tartani, hogy egy talpalatnyi sints exequálni való, vagy exequálható, mert a mi a kéznél van is, az mind a Broskóé.

Igy van még Perben az Ángyom B. Bémerrel, Bodzaival,¹⁷ és talán többekkel is.

Azomban Emberséges Embernek, azon kell lenni, hogy hogy a mennyire lehet segítsen.

Ennek a Segedelemnek a Tekintetéből, most én arra a gondolatra jöttem, hogy ha ennél a Magyar Túdós Társaság Kegyességénél fogva, a Creditorokkal¹⁸ tractálhatnék,¹⁹ hogy mindegyikének jutna a mennyi lehet, de a velek lévő Bajnak szakadna Vége legalább ezt a kis Vagyont a Broskó kezéből lehetne ki szabadítani, 's meg tartani.

De minekutánna, senki velem tsak pusztá előadására a dolog miben léttének, de még a Tekintetes Ur Levelének elő mutatására, szóba sem fog állani, azt látnám jobbnak, hogy ha a fent tisztelt Magyar²⁰ Túdós Társaság, ebbéli Kegyes Határozását, in forma probanti expediáltathattnám,²¹ 's a Tractálás esetében a Tractálni, akaró, és valóban tractáló Creditorral az ő biztosítására, elő is mutathatnám.

Ennek meg nyerhetése végett alkalmatlankodom én a Tekintetes Urnak ezzel az alázatos kérésemmel méltóztasson a Magyar Túdós Társaságnak e részben tett egész Kegyes Határozását, annak rendi szerént expediáltattatni, és nekem a mennyire lehet a fentebb

---

¹⁷ Erről részletesebben ld.: [A Bodzay-dosszié], KazLev, XXIV, 356–377; [A Behmer-dosszié], KazLev, XXIV, 378–383. – E szövegek hozzáférhetőek elektronikus kiadásban is: KAZINCZY Ferenc összes művei: Elektronikus kritikai kiadás, szerk. Debreczeni Attila, vezető munkatárs Bodrogi Ferenc Máté, Orbán László, informatikai fejlesztés Nyitrai Nóra. http://deba.unideb.hu/deba/kazinczy_muvei/keziratok.php?tipus=szerzoi_kezirat&m=szk

¹⁸ creditor (lat.): hitelező

¹⁹ tractál (lat.): tárgy

²⁰ Magya [Emendálva.]

²¹ in forma probanti expediáltathattnám (lat.): 'jóváhagyás formájában küldtettem'

elő adott okoknál fogva minél előbb meg küldeni, én is a Tekintetes Ur Levelét válaszáat a S. A. Ujhellyi postán vehetem.

A ki egyéb iránt magamat kedvezéseibe, és engedelmével betes Barátságába ajánlván vagyok.

A Tekintetes Urnak	alázatos szolgája
A. Regmeczen Széphalomtól	Kazinczy József
félorányira 18. Dec. 1833.	

2. levél

Kazinczy József Toldy Ferencnek, Alsóregmec, 1834. április 19.

Tekintetes Ur!

A Tekintetes Urnak, és Tekintetes Bajza Urnak is, a Néhai Testvéremnek Kazinczy Ferencznek szerentsétlen Gyermekei iránt több ízben bizonyított Kegyességek most is arra bátorít engemet, hogy minekutánna a Magyar Túdós Társaság e Tekintetes Uraknak, múlt Esztendőben tett nagy betsű Túdósítások következésében a Kazinczy Ferencz munkáinak és Irásainak által vételét, Esztendőnként leendő Nyomtattatását Kegyesen el határozta, de a menyire tudom még ezt mintegy interimaliter,²² mert még a Tekintetes Urakra van az bízva hogy ez iránt a most következő nagy Gyűlésére a fent tisztelt Túdós Társaságnak ujjabb Tudósítást adjanak. Méltoztassanak a Tekintetes Urak, magok további Kegyes és hathatós közben vetésekkel oda intézni, és azt eszközölni is, hogy a fent tisztelt Túdós Társaság ezt a meg becsülhetetlen és a Bátyám Gyermekei által soha meg nem köszönhető Kegyességét, egyedül [...] [Fe]rentz²³ Bátyám Gyermekei részekre, teszi és tette, ez a ki fejezése a Határozásának a fent tisztelt Túdós Társaságnak a Gyermekekre nézve igen fontos és múlhatatlan. Hogy az abból be jöendő vagy be jöhető Summa ne Successiójok²⁴ legyék a Gyermekeknek a Creditorokra nézve, hanem Jótétemény, és Graczia, a minthogy valósággal az is.

²² interimaliter (lat.): ideiglenesen

²³ [A levélkéziratban itt oldalhatár van, és a mondat folyamatossága is megtörik. A lap rektójának alján az őrszó az „az,” a lap verzőjének első szava viszont egy félszó, a „rencz”, így bizonyos, hogy néhány szó, esetleg egy sor kimaradt a levél letisztázásakor.]

²⁴ successio (lat.): örökség

Az Ángyomnak, és bizonyosan nekem is nem az a célunk, hogy a Creditorok, azt a mit igazán költsönöztek, el veszítssék,²⁵ 's eképpen Öket Istentelenül meg tsallyuk, hanem azt ohajtyuk tsak, hogy az Istentelenül szóba lévő, soha nem adott, vagy rend kívül számlált árát a naturaléjoknak, az Özvegy és Gyermekek ne lennének kénytelenek magok végső Romlásokkal fizetni.

Ezen alázatos kérésemet meg újjítván, 's szíves Tiszteletemet Tekintetes Bajza Urnak is bémutatattni kérvén magamat Barátságába ajánlván tisztelettel vagyok.

A Tekintetes Urnak

alázatos Szolgája

A[alsó]. Regmeczen 19. Apr. 1834.

Kazinczy József

3. levél

Kazinczy József Toldy Ferencnek, Alsóregmec, 1835. november. 4.

[A levél borítékja is megtalálható, rajta tört piros viaszpecsét és postai bélyegző: „Ujhely”, továbbá a címzés Kazinczy József kézírásával:]

Tekintetes Schédel Ferencz Urnak, a Magyar Túdós Társaság Rendes Tagjának és Levél Tárnokának Barátságos tisztelettel adasék

Pesten.

[A levél utolsó oldalán a jobb felső sarokban Toldy Ferenc megjegyzése: „Vettem Nov. 13. 1835.”]

Tekintetes Ur!

Ujobban alázatosan engedelmet kérek, ujabbi alkalmatlanságomért. De minekutánna egy az hogy a kérdéses 36. aranynak²⁶ hasznát lehetne venni, más az hogy nyugtatóm régen fel ment. Nem tudom annak mibenléttét. Annál fogva ujabbi engedelem alázatos kérése mellett, kérem a Tekintetes Urat egész tisztelettel méltóztasson engemet ezen 36. arany vagy az arra fel küldött Nyugtatóm mibenléte eránt tudósítani.

Itten az Ángyom dolgai a leg szomorúbb Hellyheztesben vannak. Ugyan is a szegény Bátyám még 1821.dikben és 1822.^{ben} a²⁷ leg veszedelmesebb Zsidók körme közzé esett. Egynehányának, több

²⁵ költsönöztek, <anny> el veszítssék,

²⁶ a/.Janynak [Átírással javított betű.]

²⁷ [A névelő a kéziratban nagybetűvel; emendálva.]

mint 20. rendbeli Albákat²⁸ adott pénz keresés végett, azok neki egynehány magokhoz hasonló többnyire Keresztyén, de a leg pogányabb Emberektől valami kevés pénz 's mellé Naturalékat²⁹ irgalmatlan³⁰ Árban szereztek. Így a Bátyám ezekben a két Esztendőben 36. ezer ftnál több adosságokat tsinált. Ezeknek soha Interestét nem fizette, úgy hogy most a Tőke és Interest mintegy 60. ezer ftra megyen fel. Egyike az ilyen nevezetes Creditoroknak, az a Broskó, a kit a Chole-rakor Szepes Vgyében Kluknón, ahól valamelyik Gr. Csáky-nak Inspectorá volt kegyetlenül meg öltek. Az Eperjessi Tábla ebbe meg citaltatta, és Convincáltatta, az Exequens Assessor a Bátyámnak és Ángyomnak meg eggyezésekkel 1829. Junius 15^{én} minden ki gondolható, a Bátyámnak kezénél és birtokában volt minden vagyonát 9478 ftiig a mennyire az Convictiva és Executionalis költség Summája ment exequálta és Resignálta; De ugyan akkor nap Broskó öt Esztendőre a Distr. Tábla Exequens Assessorá jelenléttében egyik Contractus mellett melly Broskó Kazinczy Ferencz és Gróf Török Sofia által Subscribálva, petsételve, és az Exequens által Coramisálva³¹ van, Árendába adja, az Exequált Sumának 6. pro 100.³² Interesse Sumájában. Más részről ugyan azon nap, ugyan azon Exequens Assessor jelenléttében és Coramisálása alatt Broskó más Solennis Contractust ad Kazinczy Ferencznek és Gr. Török Sofiának, hogy ő az Exequált 9478. ftból el enged 3300. ftiot. és tsak 6178 ftnak fizesse a 6. pro 100. Interestét titulo Arendae a Bátyám és Ángyom. E mellett a Bátyám sem az Executiókor sem azután egész életében, sem annak halála után is az Ángyom 1833. Eszt. elejéig nem tsak nem fizetett egy xrt is soha. De a nevezett 1833 elejéig Broskó részéről soha egy betűvel sem sürgetett is. Hanem akkor kezdett Broskónak életben maradt Fia levelezni Ángyommal: Én ezen környülállásokat olly Emberekkel közlöttem, akik ezen a vidéken Eszes vóltokról Prokatori Ügyességekről esmeretesek, és akiknek magam iránt, szíves Indulattjokról sőt Barátságokról meg vagyok győződve, nevezetesen ollyannak akire Mélt. Gróf Teleky József Ur is Ő Nagysága maga itt lévő Perét tudomá-

²⁸ Alba (lat.): fehér (azaz üres) lap; választható hitellel, azaz cartabianca, egy szabadon felhasználható fölhatalmazás

²⁹ naturálé (lat.): természetbeni dolog, áru

³⁰ irgalmatlan [A „lan” utólag pótolva, félig a sor fölé írva.]

³¹ coramisálva (lat.): láttamozva

³² 6. pro 100.: 6%

somra is bízta, közlöttem, olly Tanátsot kaptam hogy minекutánna az Executio tsak egy xr in Recognitionem Juris Dominalis³³ fizetésével is sem az Executiókor, sem azólta soha sem Solidáltatott de a képzelt Birtokos részéről usque 1833. soha nem is reflectáltatott, Ángyom most ne fizessen, ha szinte perre kerülne is a dolog, míg ott el nem dűl. Más részről az adosságoknak illy gazsággal tellyes miben léttét látván a Proccatorunk, a Cancellariához recurrált³⁴ az Ángyom nevében Concursualis perre³⁵ való parantsolatért, melly mind a Distr. Táblához mind Abauj Vármegyéhez elérkezett Informatiót kíván. Abauj vármegyé minthogy itt nekünk Tanúkat kellett keresni és Es-kettetni az Uzszoráskodásokra, míg azokat kaphattuk időbe tölt, a parantsolt Relatiót tsak most küldhette fel. A Concursualis per tehát még kérdés alatt van.

De Broskó 1834. November Első napjaiban mikor még én is a Hegyallyai szüretemen voltam egy Proccatorral Ángyomra jött, 's erővel el foglalta az apja részére 1829. Jun. 15^{én} exequált mindent. Természetesen hogy mihelyt meg tudtuk, reoccupáltattuk³⁶ Ángyommal a Broskó Petséttyeit az ajtokról le szagattattak s. a. t. Broskó Repositióra³⁷ ki jött az Abaúji Subst. V:Ispány Urral, a ki őtet 1835. April. 13^{án} reponálta.³⁸ Ángyom a Cancellariára fel vitte; de proh Dolor³⁹ ott is Aprobálva⁴⁰ van a Repositio. Még Dec. közepéig a V:Ispány ki nem jön, de a dolog végképpen el van veszve. Minden Emberi segedelem nélkül. Mit tsinál már most Ángyom, mit tsinál kivált 3. gyermeke. Mert *Emílt* én Katonának adván ez előtt 3. Esztendővel 1832. Majus 27^{én} Ő 1833. Sept. 1^é napján Zászlótartó lett. Ez tehát már provideálva van, a másik fiú *Antonin* itthon van 22. Esztdős, de minden occupatió nélkül, ez most akar szinte Katona lenni, de Zulag⁴¹ nélkül most Cadet nem lehet. Még a mellé Equipirozás⁴² is kell. Honnat? A harmadikat *Bálintot* Gróf Vay vette magához,

---

³³ in Recognitionem Juris Dominalis (lat.): 'a tulajdonjog elismeréseként'

³⁴ recurrat (lat.): fellebbez

³⁵ concursualis per (lat., rég.): hitelezőket összehívó per

³⁶ reoccupál (lat.): visszafoglal

³⁷ repositio (lat.): visszahelyezés

³⁸ reponál (lat.): visszatesz

³⁹ proh Dolor (lat.): oh, fájdalom!

⁴⁰ Apropálva [A „p” átjavítva „b”-re.]

⁴¹ Zulag (ném.): juttatás

⁴² Equipirozás (rég.): felszerelés

ez is provideálva van. A negyediket *Lajost* Mélt. Gróf Teleky József Ur Ő Nagysága a Pionnier oskolába beeszközölte, fel is küldöttem, de nem tudom el fogadják é mert németül nem tud a fiú. A három leány közzül egy Férhez [!] ment, Thália, ez is provideálva van, de kettő Eugenia, és Iphigenia hajadonok, és így most provisio nélkül marad az Ángyom, Antonin, Eugenia, és Iphigenia. Emílt, ditsekedés nélkül mondom az Assentirozásától ólta én gondoskodtam iránta, most is, ezután is fogom tenni. Az Isten ne vegye Ditsekedésnek sem fel hányásnak, a többi iránt a mit tehetek nem tsak magam de Gyermekeim is tesszük de hogy egészen vigyük a 4. Terhét is nem telik tölünk[.] Antonin most is többnyire nállunk van, de pénzembe nem került ekkoráig. Iphigeniat a nyáron Ángyom Erdélyből haza hozatta, azolta a nagyobbik Fiamnál Menyemnél van Szabólts Várme gyében. De ez mind nem Arithmetikai Igasság hogy holtig tart.

Igy vagyunk itten Tekintetes Ur! van itt minn aggódni. Követem enyi terhelésem miatt. Ajánlom magamat betses Baráttságába 's vagyok

A Tekintetes Urnak

A. Regmeczen 4. Nov. 1835.

alázatos szolgája

Kazinczy József